

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Posudek oponenta

Autor práce: Adéla Vašků

Název práce: Václav Havel as a symbol or a stigma: word expressions pravdoláskař, havlista and havloid in the contemporary Czech discourse

Autor posudku: doc. Marek Skovajsa

Návrh klasifikace práce: *velmi dobře*

Základní charakteristika práce.

Autorka se ve své bakalářské práci zabývá užíváním slovních označení „pravdoláskař“, „havlista“ a „havloid“ v českém mediálním diskurzu. Přesněji se zajímá o to, jaké denotační a konotační významy tyto kategorie mají a jak jsou užívány ke stigmatizaci, nálepkování a sebenálepkování stoupenců Václava Havla a jeho myšlenkového odkazu. Zajímá se také o to, jakými proměnami jejich užívání prošlo v posledních deseti letech. Tyto otázky autorka zkoumá za pomoci analýzy diskurzu na článcích z online vydání deníků Mladá fronta, Hospodářské noviny a Blesk.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Cíle práce jsou stanoveny v úvodu BP a na začátku empirické části (s. 7, 24). Jejich vymezení je vcelku jasné, i když by se dalo diskutovat o logickém pořadí jednotlivých cílů a o jejich přesné formulaci. Je například možné položit si otázku, jestli zjišťování charakteristik slovních kategorií „havlista“ atd. má být spojováno se specifiky konkrétních médií (s. 24). Závěry cílům odpovídají.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Kritickou analýzu diskurzu (CDA) a diskurzivně historický přístup (DHA) si autorka vybrala vhodně. Oba přístupy vysvětluje ne zcela do hloubky, ale na odpovídající úrovni pro bakalářskou práci. Texty podle 4.2 analyzovala pomocí kategorií DHA jméno – vztahy – argumentace – perspektivizace – zesílení/zeslabení. Chybí však přesný popis toho, jak konkrétně postupovala a jak si poradila s problémy, které se mohly objevit, například s příslušností jednoho analyzovaného textu k vícero jmenným kategoriím (pokud tato situace nastala), s vymezením toho, co v každém textu tvoří relevantní kontext dané jmenné kategorie, s víceznačností termínů tvořících kontext atd. Postup by mohl být demonstrován na několika ukázkách. Celková strategie analýzy je srozumitelná a logická.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Teoretická a praktická část práce jsou konzistentní. Návaznost je dána tím, že empirická část práce vychází z myšlenek lingvistického sociálního konstruktivismu (diskurz, labeling, stigmatizace, osvojení si negativních labelů), které autorka představila v teoretické části. Méně úspěšná byla snaha teorii a empirii propojit prostřednictvím koncepcí mediálního agenda-settingu, rámování (framing) nebo CAT (communication accommodation theory). Je správné, že

se autorka i k těmto koncepcím v diskusi vrací (s. 41-42), ale data (korpus textů) a způsob analýzy jí neumožňují zjistit v tomto ohledu něco nového.

Jsou argumentace a text práce vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

BP je vystavěna přehledně a logicky. Vymezení problematiky BP a přehled teoretických koncepcí technicky vzato není přehled literatury. „Literature review“ by se proto neměla jmenovat celá kapitola 2, ale jen část 2.4.

Argumenty jsou srozumitelné až na pár nevýznamných výjimek spojených se skutečností, že práce byla napsána anglicky (k tomu viz níže).

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Pojmy a teorie týkající se vztahu společnosti a diskurzu, jazyka médií a labelingu jsou pro výzkumný cíl a téma BP velmi vhodné. Autorka je s těmito teoriemi obeznámena, ale ne vždy se jí daří vystihnout na nich to podstatné a představit je dostatečně do hloubky. Například důležitý pojem osvojení (reappropriation) podle článku Galinsky et al. 2013 představuje jen zběžně a nepřesně, jeho definici podává spíše jen mimochodem (s. 16 dole).

Některé pojmy a teorie jsou jen naznačeny. Například tvrzení o závislosti zpravodajských médií na náladě (mood) příjemců by mělo být spojeno s vysvětlením, co „nálada“ publika znamená. Pro další analýzu je však toto téma jen podružné.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

K metodě a postupu viz výše. Empirická analýza přináší: 1) tabulky s údaji týkajícími se výskytu sledovaných slovních kategorií ve třech online denících a 2) kvalitativní popis obvyklých atributů a kontextů každé z těchto kategorií.

Ad 1) V tab. 1 jsou uvedeny počty článků, v nichž se objevuje příslušná slovní kategorie, to ale v tabulce není jasně řečeno. Lze ji číst také tak, že jde o celkové počty výskytů příslušných výrazů. Tyto počty nemají velkou vypovídací hodnotu, teprve údaj o celkovém počtu článků vydaných v každém deníku by ukázal, jestli se výrazy spojené s V. Havlem např. v Blesku objevují vzácněji než jinde.

Tab. 2. ukazuje roky prvního výskytu dané kategorie v každém ze tří deníků. Autorka chce sledovat vývoj užívání příslušných kategorií za posledních deset let. Pak by ovšem bylo zajímavější uvést rozdělení počtu článků obsahujících výskyt některé kategorie po letech.

Tab. 3 uvádí hlavní atributy každé z uvedených tří slovních kategorií. Ukazuje se, že se od sebe liší velmi málo. V interpretaci tabulky jsou drobné nepřesnosti: „havloid“ a „havlista“ se mezi sebou neliší v jednom, ale ve dvou attributech, podobně „pravdoláskař“ se od obou ostatních neliší v jednom, ale vždy ve dvou znacích.

Ad 2) Autorka provedla diskurzivní analýzu, jejíž výsledky dokládá citáty ze sledovaných textů. Její popis diskurzivních vlastností tří slovních kategorií je kvalitativní, ale za ním zřetelně prosvítá určitá kvantitativní logika (výrazy jako „obvykle“, „zejména“, „ve spojení s“). Zjištění tohoto druhu by mohla být napříště posílána využitím metod korpusové lingvistiky (např. měřením word co-occurrence).

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Diskuse interpretuje zjištění empirické části ve světle dříve vyložených teoretických pojmů a koncepcí. Shrnující výklad o významových atributech všech tří sledovaných slovních kategorií a o jejich nositelích a uživateli je velmi dobrý a představuje hlavní přínos této BP. Méně přesvědčivé pro mě jsou výklady snažící se překročit hranice daného textového korpusu. Z faktu, že v jejím vzorku není v žádném textu výraz „havloid“ nebo „havlista“ propojen s kritikou Miloše Zemana, autorka vyvozuje, že „Zeman pravděpodobně není přímo spojen ... s postavou Václava Havla.“ (s. 38) Jistější by ale bylo spokojit se se závěrem, že neexistence tohoto vztahu je jen výsledkem úzkého výběru textů. Podobně nepřesvědčivé se mi zdají závěry týkající se proměn ve významu příslušných slovních kategorií, ačkoli je s autorkou možné plně souhlasit, že neustále probíhá proces rekontextualizace, který k existujícím významům přidává nové atributy převzaté z aktuální situace (s. 39). Závěry týkající se role médií je třeba brát jako jen orientační, protože analýza měla příliš úzké zaměření.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

BP rozsahem odpovídá požadavkům. Autorka se zdroji pracuje v souladu s pravidly. V seznamu literatury není plně dodržena citační norma, například v odkazech na kapitoly z knih chybí editoři, v odkazech na knihy místo vydání. Při parafrázování konkrétních myšlenek a přejímání údajů by bylo lepší uvádět i stránku nebo rozsah stránek ze zdrojového dokumentu.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Seznam citované literatury je dostatečně rozsáhlý a přiměřeně využitý. BP také obsahuje seznam využitých online pramenů a v příloze vyjmenovává všechny analyzované texty. Odkazům na wikipedii je lepší se vyhýbat, zvláště u témat rozsáhle zpracovaných v odborné literatuře, jako je revoluce roku 1989.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

BP je napsána anglicky a většinou na velmi dobré jazykové úrovni. Jen příležitostně se objevují nejasné formulace nebo formulace sice srozumitelné, ale nesprávné. Např.: „... are not meant to be bad from the essence of their meaning“ (s. 44). Autorka většinou našla dobrá řešení pro překlady specifických výrazů z českého politického diskurzu do angličtiny. V případě výrazu „pravdoláskař“ se však termín „truth lover“ (s. 32) nezdá být dostatečně výstižný. Milovník pravdy a pravdoláskař není totéž. K méně jasným pasážím patří parafráze Pynsentova výkladu o symbolice srdce a lipového listu (2013) (s. 18), která ale pro další argumentaci a analýzy není důležitá.

Další poznámky

V BP se příležitostně vyskytují faktické chyby:

Zdeněk Bakala nevlastní Knihovnu Václava Havla (s. 20), ale je jejím podporovatelem.

A. Gramsci, L. Althusser a frankfurtská škola se nesoustředili na jazykovou konstrukci významu (s. 20).

Celkové hodnocení práce

Autorka výzkumný problém, který je náročný a vyžaduje velmi dobrou orientaci v teoretické i metodologické literatuře a schopnost samostatné analytické práce, formulovala a zpracovala způsobem adekvátním úrovni bakalářského studia. Je třeba zvláště ocenit, že BP napsala v angličtině.

Otázky a náměty k obhajobě

1. Narazila jste na text, který obsahoval ne jednu, ale dvě nebo všechny tři sledované jazykové kategorie? Pokud ne, jak si to vysvětlujete? Pokud ano, jak jste takový text kategorizovala?
2. Vysvětlete, co je to osvojení (reappropriation) a jeho účinky na sebedůvěru aktérů podle Galinsky et al. (2013). Projevuje se tento proces stejným způsobem také v případě výrazů jako „havlista“ u nás?
3. Bylo by možné při výběru tří úplně jiných médií dospět k velmi odlišným výsledkům nebo se domníváte, že Vaše závěry by zůstaly v zásadě stejné?

Datum: 2. 6. 2020

Podpis: Marek Skovajsa